

Ziya Nur Aksun

ZİRVEDEKİ SULTANLAR

II. Selim, III. Murad,
III. Mehmed, I. Ahmed
(1566 - 1617)

Yayına Hazırlayan:
E. Kılınç

İÇİNDEKİLER

Sunuş	11
-------------	----

SULTAN II. SELİM HAN

Sultan Selim'in Tahta Çıkışı	15
Belgrad'da İlk Yeniçeri Patırdısı	16
Sokollu'nun Entrikası	22
Yeniçeri Ağası Müezzinzâde Ali Ağa'nın Kapdân-ı Deryalığa Getirilmesi	25
Yemen Meselesi ve Özdemiroğlu Osman Paşa'nın San'a Valiliğine Tayini	26
İran ve Avusturya ile Sulhün Yenilenmesi	29
Türk Hâkimiyetinin Okyanusya'ya Dayanması	32
Don-Volga Kanalını Açarak Karadeniz'le Hazar Denizi'ni Birleştirme Arzusu	34
"Küçük Adamla Büyük İşe Girişilmez"	37
Devlet Giray'ın Moskova'yı İstilas ve Tahribi	38
Süveyş Kanalı Teşebbüsü	39
Kıbrıs Adası'nın Kuşatılması	42
Ebussuûd Efendi'nin Kıbrıs Fetvası Venedik'te	44
Türk Beşinci Kolunun Yaptığı Sabotaj Donanmanın Kıbrıs'a Hareket Etmesi	45
İnebahtı'ya Donanma-yı Hümayun'un Gelişi	50
Kıbrıs'ın Fethi	50
İnebahtı Felâketi (7 Ekim 1571)	53
Bir Mevsimde Bir Donanma İmal Etmek... ..	62
Osmanlı-Venedik Anlaşması (Mart 1573)	64

Tunus'un Fethi.....	66
Boğdan.....	67
Lehistan Meselesi	68
Şeyhülislâm Ebussuûd Efendi'nin Vefatı (23 Ağustos 1574).....	71
Edirne Selimiye Camii'nin İnşası	71
Sultan II. Selîm'in Vefâtı.....	72

SULTAN III. MURAD HAN

Tahta Çıkması.....	79
Kılıç Alayı	81
Avusturya ve Lehistan Anlaşmalarının Yenilenmesi	82
Fas'ın Osmanlı Hâkimiyetine Girmesi: Vadü's-seyl Muharebesi (4 Ağustos 1578).....	84
Piyale Paşa ve Mihrimâh Sultanın Vefâtı.....	89
İran'da Şah Tahmasb'ın Ölümü ve Karışıklıklar.....	92
İmparatorluk Hükûmetinin İran Politikası ve Statükocu Sokollu	94
İran'a Sefer Açılması ve Kafkasya'daki Genel Durum	95
Özdemiroğlu Osman Paşa ve Çıldır Zaferi.....	98
Tiflis'in Alınması (1578)	99
Koyungeçidi Zaferi.....	101
Bir Haftada Bir Kale İnşa Edilmesi	102
Kür Nehri ve Şirvan'da Muharebeler	104
Safevî Baskını, Osman Paşa'nın Direnişi, Kırım Şehzadesi Âdil Gi- ray'ın Esareti ve İdamı	107
Osman Paşa'nın Yalnızlığı	107
Ferhat Paşa-zade Mehmed Paşa'nın Destanî Tiflis Savunması	108
İngiltere'nin Destek Talebi	109
Erzurum'da İmar Hareketleri.....	110
Hazar Denizi'nde Donanma Kurulması	111
Şirvan ve Şamahı'nın Alınması	112
Sokollu'nun Öldürülmesi.....	113
Koca Sinan Paşa'nın Sadrazamlık Makamına Getirilmesi.....	116
İran'ın Sulh Teklifi	120
Safevîlerin Bozguna Uğratılması	121
Şehzade Mehmed'in Sünnet Düğünü	122

Yeniçerilik İlkesine Bir Müdahale: Ocağa “Ağa Çırağı” namıyla “İlgisiz”lerin Sokulması	124
Meş'ale Cengi (11 Mayıs 1583)	124
Revan'ın Ele Geçirilmesi	129
Kırım Meselesinin Halledilmesi	130
Nûr-ı Bânû Sultanın Vefâtı	132
Özdemiroğlu Osman Paşa'nın Sadrazamlığa Getirilmesi	133
Özdemiroğlu Osman Paşa'nın Ölümü	136
"Cihânda nâm koydı göçdi Osmân" Mısır'da Islahat	140
Ferhad Paşa'nın Tebriz'e Gitmesi	141
Siyavuş Paşa'nın Sadrazamlığa Getirilmesi	143
Kılıç Ali Paşa'nın Vefâtı	146
Yedi Kandil Gecesinde Minarelerin Donatılmaya Başlaması	147
Mimar Sinan'ın Vefâtı	147
Gence ve Karabağ'ın Ele Geçirilmesi	150
Beylerbeyi Vak'ası (1589)	153
Amerikan Gümüşünün ve Ticaret Yollarındaki Değişimin Osmanlı Ekonomisine Etkileri	153
İran'la Barış Yapılması: Tebriz, Gürcistan, Şirvan'ın Osmanlı Top- rağı Olması	156
Sakarya-Sapanca Kanalı Teşebbüsü	159
İran Sefirinin İstanbul'da Sultan Tarafından Kabulü	160
Bosna Beylerbeyi ve Avusturya Seferleri	162
“Türk Çanı” Âdetinin Doğuşu İsyân Çıkaran Sipahilerin Tenkili	163
Yanık Kalesinin Fethi	164
Kulpa Bozgunu	165
Peygamberimizin Sancağının İstanbul'a Getirilmesi	171
Papa'nın Mukaddes İttifak Teşebbüsü	171
Üçüncü Murad'ın Ölümü	173

SULTAN III. MEHMED HAN

Üçüncü Mehmed'in Tahta Çıkışı	181
Vezir-i azam Ferhad Paşa'ya Karşı Sipahi Patırtısı; Yatıştırılması ve Organizatörlerin Sürülmesi	183
Eflâk ve Boğdan'ın Vilâyet Hâline Getirilmesi	185

Sinan Paşa ve Akıncı Ocağı'nın Sönmesi	187
Avusturyalılar'ın Estergon'u Alması (2 Eylül 1595)	192
Okmeydanı'nda Hacet Namazı Kılınması	195
Koca Sinan Paşa'nın Ölümü, Dâmâd İbrahim Paşa'nın Sadareti	196
Eğri Kalesi'nin Alınması	198
Haçova Zaferi (25-26 Ekim 1596)	203
Haçova Muharebesi'nden Sonra Harb Harekâtı	210
Haçova Zaferi'nin Tatlı Meyveleri	211
Kırım'daki Han İhtilâfının Halledilmesi	212
Hadım Hasan Paşa'nın Sadarete Getirilmesi	212
Yank Kalesi'nin Hile ile Düşürülmesi	214
Varat Muharasası	214
Uyvar Seferi	218
Eflâk, Boğdan, Erdel	220
Kaniye Kalesi'nin Alınması	221
Celâlî İsyancılar	223
Karayazıcı Celâlîsi ve Sonu	226
Şeyhülislâm Sâdeddin Efendi ve Şâir Bâki'nin Vefâtı	228
İbrahim Paşa'nın Vefatı ve Yemişçi Hasan Paşa'nın Sadâreti	231
Kaniye Müdafaası	232
Padişahın Tiryaki Hasan Paşa'ya Mektubu	239
“Devlet-i Aliyye'nin vezâreti benim gibi kocamış fertutlara (bunaklara) kaldı.”	242
İspanya, Malta, Floransa Donanmaları	244
İstolni Belgrad'ın Geri Alınması	244
Nadajlı Sarı Abdurrahman Efendi'nin İdamı	246
Sipahi Hareketi	248
Şehzade Mahmud'un İdamı	251
Peşte Bozgunu	252
Tebriş Şehrinin Düşmesi	253
Malkoç Ali Paşa'nın Sadrazamlığa Getirilmesi	256
Düşse târihi n'ola katl-i Hasan müstahsen."	256
Üçüncü Mehmed'in Ölümü	257

SULTAN I. AHMED HAN

Ahmed Han'ın Cülûsu	263
Kardeş Katli yerine En Büyük Evlât	264
Malkoç Paşa'nın Mısır'dan Gelişi	264
Belgrad'a Hareket	265
Lala Mehmed Paşa'nın Sadrazam Olması	267
Peşte'nin Geri Alınışı	267
Revan Kalesinin Düşmesi	268
Siyaset Edilen Paşalar	271
Çiğirdelen, Tepedelen ve Estergon Kalelerinin Alınması	272
Cağalazâde Sinan Paşa'nın Ölümü	277
Yeniçeri ve Sipahiler Arasında Kıpırdanmalar	279
Türkiye'ye İlk Tütün İthalı	280
Sadrazam Lala Mehmed Paşa'nın Ölümü	281
Derviş Mehmed Paşa'nın Sadareti	282
Zitvatorok Anlaşması (11 Kasım 1606)	285
Vezir-i azam Derviş Paşa'nın İdamı	286
Kuyucu Murad Paşa'nın Sadarete Getirilmesi	287
“Anadolu'yu devlete yeniden kazandıran bir pîr-i muhterem”	292
Sadrazam Koca Murad Paşa'nın Vefatı	293
Nasuh Paşa'nın Sadrazamlığı	295
Kâbe Örtülerinin İstanbul'dan Gönderilmeye Başlanması	296
Sultan Ahmed Camii'nin Yapımına Başlanması	296
Gazi Giray Han'ın Vefatı	297
Osmanlı-İran Sulhü	298
Kâbe'den Gelen Mukaddes Emanetler	299
İçki Yasağı	300
Donanmanın Malta Akını	300
Kazakların Sinop Baskını	301
Sadrazam Nasuh Paşa'nın Siyaset Edilmesi	302
Öküz Mehmed Paşa'nın Sadarete Getirilmesi	303
Sultan Ahmed Camii'nin Açılması	304
Osmanlı-Lehistan Sulhü	307
Sultan I. Ahmed'in Ölümü	308
Dizin	315

SUNUŞ

TÜRK AYDINI, Cumhuriyet okullarında tarih derslerinde kendi tarihini son derece sakat bir bölümlenmeye göre öğrendi. Bu yüzden Türk tarihini bir bütün olarak kavramaktan daima uzak kaldı. Tarihin bu yanlış bölümlenmesi, bu eğitimden geçmiş nesillerin zihinlerinde asla *tarihî bir bütünlük fikri* ve *millî bir tarih şuuru* oluşturamadı. Üstelik, yabancıların kendilerine göre yaptıkları tasniflerin bize “adapte edilmiş versiyonları” da şuurumuzu büsbütün karıştırdı. Sonuçta kendi tarihimizi doğru bir şekilde anlamamız, bir silsile halinde takip etmemiz, tarihî olayları objektif verilerin ışığında kavramamız, tarihî kişileri kendi açımızdan değerlendirmemiz, geleceğimizi böyle bir tarih perspektifinden faydalanarak planlamamız bugüne kadar mümkün olmadı...

Bunun sonucu da sosyal bakımdan ızdıraplı oldu: Mazisini anlamsız olaylar ve kişilere ait dağınık hatıra parçaları halinde hatırlayan bir insan istikbali için nasıl tutarlı adımlar atamazsa, tarihini bu şekilde öğrenen ve algılayan bir toplum da geleceğine dair isabetli bir yol çizemez; kişiliksizlik ve şaşkınlık onun nesillerini bunalıma, aslından tiksitmeye, kopmaya ve köksüzlüğe iter, toplumu yabancı hayranlığına teşne hale getirir.

Neden böyle bir giriş yaptık diye sorulacak olursa, bu kitabın ortaya konuluş sebebi açıklanmış olur:

Klasik eğitimimizdeki sakat tasnif şöyledir:

- Osmanlı devletinin kuruluş dönemi: 1299'dan Fatih'e kadar;
- Yükselme devri: Fatih, II. Bayezid, Yavuz ve Kanunî dönemleri,
- Duraklama devri; Kanunî'den (veya Sokullu'nun ölümünden!) sonraki dönem, 1683 veya 1699'a kadar,
- Gerileme devri; 1699'dan 1774'e kadar,
- Çöküş dönemi; 1774'den 1922'ye kadar. ...

Bu bölümlere, bir *postulat* halinde, mevcut okullarımızın tezgâhından geçmiş olan herkesin zihinlerine yerleştirilmiştir.

Halbuki, içinde değerlendirme hükümleri bulunan *bu tasnifin gerçeğe hiçbir alakası yoktur*. Osmanlı'nın kuruluşu diye gösterilen devir, devletin Fatih'e kadar kurumları ve teşkilatı geliştirilmiş bir evresiydi. Fatih ise kendi zamanında “*Roma İmparatorluğu*” unvanını da hükümdarlık sıfatları arasına katmıştı; onun zamanında imparatorluğumuzun statüsü ve kurumları yeniden düzenlemiş, hatta kanunlara bağlanmıştı; bu yüzden onu, kuruluş devrinin son, yükselme devrinin ilk padişahı sayabiliriz. Fakat Fatih'ten itibaren 1770'lere kadar 300 seneden fazla bir süre boyunca İmparatorluk genişlemeğe, büyümeğe devam etti: Hatta dünyanın en büyük siyasî ve medenî gücü olarak Orta Avrupa'dan İran hududuna ve Hazar'a, Moskova dolaylarından Orta Afrika ve Yemen sahillerine, Atlantik kıyılarından Hint Okyanusuna kadar hükümranlığını 20 milyon km²'den fazla bir alana yaydı. Asla bir gerileme yahut duraklama söz konusu değildir. Zaman zaman başımızda Kanunî, Yavuz, Fatih çapında deha sahibi hükümdarlar bulunmadığı için, bu dönemleri duraklama ve gerileme dönemi gibi göstermek tam anlamıyla bir yanılgıdır: 20 yy.da Vietnam'da mağlup olan, 20 yy.ın sonunda –üstelik müttefikleriyle beraber olduğu halde- Irak'ta tökezleyen ve oraya bir türlü yerleşemeyen ABD, “süper devletliğinden” nasıl bir şey kaybetmeden

hükümünü ve büyüklüğünü sürdürüyorsa, zaman zaman bazı aksaklıklara ve tökezlemelere rağmen Osmanlı İmparatorluğu (Yüce Devlet) da 18. Yy.ın son çeyreğine kadar üç asırdan fazla bir zaman boyunca *dünyanın en büyük gücü* olarak cihan tarihinde hükümünü yürütmüştür.

İşte bu anlayışla, Kanunî'den sonra 51 yıl süren dört padişahın hükümdarlık dönemini bu kitapta ele aldık. Görülecektir ki, Kanunî'den sonraki yarım asır da, Yüce Devlet'e yeni ülkelerin ve krallıkların katıldığı, büyük fetihler ve zaferlerle süslenmiş bir dönemdir ve devletin başındaki padişahlarımız "*Cihan Padişahı*" olarak nitelenmektedir. Bunun anlamı şudur: Dünyada, kendi ayarında protokol bakımından bir benzeri yoktur; en büyük krallar ve devlet başkanları ancak onun vekili olan sadrazam ayarındadır...

Tarih övünmek için değil, ileriye doğru atılmak amacıyla yay gibi gerilmek içindir; nesillere ruh vermek, nesilleri geçmişteki zaferler kazandıran ruhla doldurarak istikbale hazırlamak içindir. Tarih, geçmişteki yüksek hasletlerin ve niteliklerin kaybedildiği veya nesillerin gaflete kapıldığı durumlarda, toplumların başına ne gibi felaketlerin musallat olduğunu anlamak içindir. Şuur ve uyanıklık millî benliğin, millî kimliğin temel niteliklerinden olması gerekir. Bunu da insanlara kazandıracak şey, tarihtir...

Elinizdeki kitabın maksadı da budur... Diğerleri gibi bunu da Ziya Nur Aksun'un tarihinden ayırarak oluşturduk. Diline açıklık getirdik, metne resimler koyduk ve başlıklarla okuma kolaylığı sağladık. Sonuna dizin de çıkardık.

Tarih şuuru oluşturma yolunda faydalı olması dileğiyle...

Yayına Hazırlayan
Erol Kılınç

SULTAN II. SELİM HAN
SULTAN SELİM-İ SÂNİ HAN GÂZİ
(1566-1574 M./974-982 H.)

Sultan Selim'in Tahta Çıkışı

SULTAN SELİM, babasının vefat haberini alır almaz, yanında hocası Atâullah Efendi, lalası Hüseyin Paşa, musâhibi Celâl Çelebi ile maiyeti bulunduğu halde, Kadıköyü'ne geldi. İstanbul Muhafızı İskender Paşa'ya haber yollayarak, vaziyeti bildirdi. Sadrazamdan gelen mektuplar *birleştirilerek*, Kanûnî'nin vefatı anlaşıldığından, yeni sultan, 30 Eylül 1566/15 Rebiülevvel 964'te, Kız Kulesi'nden ve Tophane'den atılan cülûs toplarıyla, Topkapı Sarayı'na çıktı. Bu top sesleri İstanbul halkına, Osmanlıların "cihan tahtı"na yeni bir hükümdarlarının çıktığını müjdeliyordu. "Sultan Selim Han" gulguleleri Dersaadet'in sokaklarında derin akislerle çalkalanıyor, yarım asrı dolduran Kanûnî devrinin son bulduğunu ilân ediyordu. Ahali, uzun seneler kendilerini idare etmiş büyük sultanlarının vefatı haberiyle de, derinden sarsılıyordu.

Yeni sultan, Topkapı Sarayı'nda ordu-yı hümayunla sefere gitmemiş bulunan hükümet erkânının biatini aldı. Şeyhülislâm Ebussuûd Efendi, İstanbul Muhafızı İskender Paşa, Dersaadet Kadısı, Defterdar ve diğer ilmiye

ricali, kendisine biat ettiler. Böylece Osmanlı tahtına resmen oturan padişah, ertesi gün, gelenek gereğince, Ebâ Eyyûbe'l-Ensârî'den başlayarak, Fâtih, Bâyezîd ve Yavuz Selîm Han'ın türbelerini ziyâret edip, fukaraya 30 bin akçe sadaka dağıttı.

Bundan sonra sultan, sadrazamdan alınan bir arıza dolayısıyla, acele Belgrad'a doğru yola çıktı. Bu arızada "İslâm askerine karışıklık ve gevşeklik gelmemesi, din düşmanlarının kuvvet bulmaması için, Kanûnî'nin vefatının gizlendiğini, lâkin imparatorluk tahtındaki değişimin duyulması ihtimâli karşısında, hızla ve âcil olarak orduya katılmanın, dîn ve devletin faydasına" olduğu ifade ediliyordu. Selânikî'nin tabiriyle "Bezîrgân menziliyle otuz gün olan" İstanbul-Belgrad yolu on beş günde alınarak Belgrad'a ve oradan da Vukovar'a gelindi. Burada Sokollu'dan bir arıza daha geldi. Selânikî'nin ifadesine göre, bunda sadrazam:

"Padişahım" diye başlayıp "Mutlulukla gelerek muzaffer askerlere şeref verilerse, kul tayfası, ulu atalarınızın prensibine uygun olmak üzere cülus başışını isterler. Buraya ise yeterli miktarda hazine getirilmemiştir ve aynı zamanda din düşmanları içine gelip de dönmeniz uygun değildir ve dahi sefer sona erip sefer mevsimi geçmiş olduğundan kışlamak bile çok müşküldür. Rahmetli (babanızın) tahta çıktığı sıralarda fethedilen Belgrat şehri ufukta belirmiştir. İzzet ve ikbal ile orada beklenmesinin" münasip olacağını, kendisinin orduyu alıp oraya getireceğini yazıyordu.

Bunun üzerine yeni padişah Belgrad'a döndü ve ordunun gelmesini bekledi.

Belgrad'da İlk Yeniçeri Patırdısı

Bu sırada sadrazam, Sigetvar kalesini fethetmiş bulunan imparatorluk ordusunu, buranın tamiri bahanesiyle bekletiyor ve yeni padişahın Belgrad'a gelmesini bekliyordu. Selim'in Belgrad'a vardığını haber alınca, dönüş emrini verdi. Selânikî'nin rivayetine göre, bu sırada, Kanûnî'nin arabasına, ona çok benzeyen Hasan Ağa bindirilerek, sağa sola selâm verdirilmiş; Sokollu da bazı işleri arz etmek maksadıyla, yanında konuşarak yürüyüp, sultanın vefâtı hakkındaki haberlerin yanlışlığını askere anlatmak istemiştir. Bunu zikreden Solakzâde, bu rivayetin, biraz akıldan uzak olduğunu yazmaktadır. Bu minval üzere, Belgrad'a dört konak mesafeye kadar gelindi. Burada bir gece yarısı sadrazam, ordudaki hâfizları çağırarak; arabanın yanında, sabaha kadar Kur'ân tilâvet etmelerini; ilâhîler okumalarını ve zikirde bulunmalarını emretti. Sabahtan dört saat evvel başlayan bu Kur'ân tilâveti ve zikir gulguleleri, ordû-yı hümâyûnun sarsılmaz saflarını karıştırdı. Bu olaya bizzat şahit olan Selânikî, bunu şöyle anlatır:

“Rahmetlinin ölümü bu vakte kadar 48 gün gizli tutulmuştu. Amma sır açıklanınca 48 yıldan beri ululuk tahtında oturan cihan padişahının ölümünün üzüntüsü tesirli olup, matemın yanıklığıyla herkes ah ve inleyişle bağrısmaya başladı ve hay hay diye ağlaşıp inleştiler. Bunlar o dereceye vardı ki yürümeyip ‘Hay Sultan Süleyman Han!’ diye feryada başladılar. Büyük vezirler bir araya gelip ölümü açıkladıklarına pişman oldular ve önceki şekilde gitmek daha iyi imiş dediler.”

Ordunun, yarım asra yakın kendisini zaferden zafere koşturmuş padişahlarının vefatına duyduğu ızdırap, büyük ve derindi. Sadrazam ve vezirler, asker safları içine

dalarak, nasihat etmek mecburiyetinde kaldılar. Sokollu, bu münasebetle:

"Kardaşlar, yoldaşlar! Niçin yürümezsiz? Yörüyelim; bunca yıllık İslâm Padişahıdır, Kur'ân-ı azîm ile ta'zîm eyleyelim. Bu denlû gazavât edip, Engürüs vilâyetini (Macaristan'ı) dâr-ı İslâm (İslam ülkesi) eyledi ve cümlemizi ni'met-i ihsanıyla besledi. İvâzı (karşılığı) bu mudur ki, mübârek cesedini başımızda götürmeyelim? İşte oğlu Sultan Selîm Han Padişahımız, Belgrad'da size muntazırdır (beklemektedir)." diyerek, cülûs bahşîşi ve terakkîlerinin (maaş zamlarının) de verileceğini bildirmiştir.

Nasihatler ordu-yı hümayuna te'sîr ederek, sabaha karşı Sirem sahrası kenarına gelinerek, fecir namazı burada eda edildi. Bundan sonra ordu, "İlgar" ile yani cebrî yürüyüşle Mitroviça'ya geldi. Burada sadrazam, yeni padişaha bir tezkere gönderdi. Selânikî'ye göre bunda aynen şöyle diyordu:

"Merhûm-ı mağfûrun cenâzesiyle vardığımızda otağ-ı hümayûn önünde çârtâk-ı sâyebân kurulsun ve İstanbul'dan gelen yeni taht-ı devlet, tuğlar mâbeyninde kurulsun ki, merhûm-ı mağfûrun-leh 'Belki Sultân Selîm Hânıma müyesser olup, teşrîf eyleye' demiş idi. Devlet ve ikbâl ile cülûs-ı hümayûn buyurup, erkân-ı devlet bendeleriniz yollu yolunca serîr-i saltanata yüz sürüp, her halde kul tâîfesi eskiden beri ecdâd-ı izâmınız kaanûnu üzre bahşîş ve terakkilerini, mübârek kelâm-ı şerîflerinizden aralarında karargîr olmuş âdetlerince işitmek, ya'ni 'Cümlesi virülsün, makbûl-i hümayûnumdur.' demenizi isterler. Alelhusus Yeniçeri tâîfesi içinde ricâlullah mukarrerdir ve kadîmî kaanunları, çavuşları ellerin kaldırıp, ocaktan geçen yoldaşlarına ve Âl-i Osman padişahlarına duâlar edip cümlesi 'Âmin' demek, kaaide-i kadîmleridir ve hayr ü bereket dahi bundadır. Ba'dehu cenâze

namâzı kılınıp, ta'ziyet işi tamâm olup, ertesi dîvân içeride olup, erkân-ı devlet tehniyet için pâye-i serîr-i izzete tekrar yüz sürüp, hil'atler verile."

(Rahmetlinin cenazesiyle vardığımızda imparatorluk çadırı önünde çardak kurulsun ve İstanbul'dan gelen yeni devlet tahtı tuğlar arasında kurulsun ki, rahmetli 'Belki Sultan Selîm Han'ıma müyesser olup şerefendirir' demişti. Devlet ve kudretle imparatorluk tahtına oturup, devlet erkânı kullarınız yollu yolunca sultanlık tahtınıza yüz sürüp, her halde kul taifesi (Yeniçeriler) eskiden beri büyük atalarınızın kanunu üzere bağış ve terakkilerini (maaş zamlarını) sizin mübarek kelâmınızdan aralarında yerleşmiş olan âdetlerince işitmek, yani 'Hepsi verilsin, devletlü olarak kabul etmişimdir' demenizi isterler. Özellikle Yeniçeri tayfası içinde ricalullah (velî derecesinde) kişiler vardır ve eskiden beri gelen kanunlarına göre çavuşları ellerini kaldırıp, ocaktan geçen yoldaşlarına ve Osmanoğlu padişahlarına dualar edip hepsi birden "Âmin!" demek eski kurallarıdır ve hayır ve bereket de bundadır. Bundan sonra cenaze namazı kılınıp taziye işi tamamlanıp, ertesi divan (kabine) içeride toplanıp, devletin üst kademe yöneticileri tebriklerini sunmak için saltanat seririne tekrar yüz sürüp, hilatler verilsin.)

Sultan, bu tezkireyi yanındakilere gösterip fikirlerini sordu ve onlarla görüş alışverişinde bulundu. Hocası Ataullah Efendi "*Bu mertebeye ihtiyaç bulunmadığını, tahta çıkma işinin tamamlanmış olduğunu, bundan maksadın hâkimi mahkûm etmek olduğunu*" söyledi.

Lala Hüseyin Paşa ise "*İstanbul'da oturup buraya gelmeselerdi, ne diyeceklerini, bir tedarikte mi bulunacaklarını*" sorarak, aynı kanaate iştirak etti.

Musahip Celâl Bey ise "*Âl-i Osman saltanat tahtına geçmez, mâdâm ki kul kılıcı altından geçmiye.*" ('Osman oğlu kul kılıcı altından geçmedikçe saltanat tahtına geçmez') sözünün bu tezkire ile vâki olduğunu, ancak mülkün (devletin)

vârisi hazır bulununca, yeni cülûsun lüzumsuz olduğunu" söyledi.

Selîm Han ise, İstanbul'da tahta çıktığına, kendisinin esâsen tek vâris bulunduğuna, Dersaadet'teki devlet ricâlinin ona bîat ettiğine, bu sebeple ikinci bir cülûs merâsimi yapılmasının doğru olmadığına inanıyordu. Onun için sadrazamın teklifleri reddedildi. Bu red cevabını alan Sokollu sadareten uzaklaştırıldığı endişesine düşmüş, sır kâtibi bulunan *Münşeât* sâhibi Ferîdun Bey'in, taleplerde ısrar edilmesi hakkındaki teklifini de, "*Hatâ eylediniz demek olur.*" diye kabul etmemiştir.

Ertesi günün sabahında bütün ordu mateme bürünmüş; vezirler ve rical başlarına siyah şemleler sarmışlar; çavuşlar, çeşniğîrler, bütün ağalar, kaba elbiseler giymişler; Belgrad halkı da bunlara uyarak, cenaze merasimine iştirak etmişlerdi. İmparatorluk ordusu ise, muharebe nizamında bulunduğu halde, ağlayarak, Sultan Selîm'in otağından çıkışını beklemekteydi. Bir müddet sonra sultan, otağ-ı hümayundan matem elbiseleriyle çıkıp etrafına selâm vererek şanlı pederinin cenazesine doğru ilerlemiş, ellerini asumana kaldırarak, dua etmiştir. Sonra Ataullah Efendi'nin imamlığında ve sağında sultan, solunda vezirler olduğu halde cenaze namazı için saf tutulmuştur. Bu arada "Er kişi niyetine!" sedasıyla, er meydanında can veren şanlı sultanın cenaze namazı eda edilmiştir. Namazdan sonra padişah, etrafına yine selâmlar vererek, otağına çekilmiştir.

İşte bu sırada asker arasında mırıldanmalar başladı. Hemen her tarafta şu tarzda cümleler duyuluyordu:

"Bizim kanun-ı kadimimize riayet edilmedi. Bize verilmesi icap eden in'âmın (bağışların), asla bahsi bile olmadı. Vezirler! Ne için böyle ettiniz? Amma sonra zahmet çeker-

siz, yine suçlu biz oluruz. İmdi padişahı da Edirnekapısı'nda veya Topkapısı'nda ot arabasının yakınında buluruz."

Vezirler bu sözlerden bir başkaldırmanın yakın olduğunu tahmin ederek, Kanûnî'nin nâşını nakilde acele ettiler. Vezir Ahmed Paşa ile cenazeyi İstanbul'a gönderdiler. Vezir-i azam, gürültülerin büyümesi ve padişahla beraber gelen Anadolu askerine karşı bazı küçültücü sözlerin sarfedilmesi üzerine, bir divan topladı. Devletin ileri gelenleri, padişahın elini öptüler; alınacak tedbirleri arz ettiler. Bunun üzerine Selîm Han, bu karışıklıklara son vermek için, üç gün ordu zâbitânını huzûruna kabul etti ve askere terakkiler vererek cülûs bahşişini de kısmen dağıttı. Sonra da Belgrad'dan hareket edilip, İstanbul'a doğru yola çıkıldı.

Semendire'ye geldiği zaman, beraber sohbet ettiği kazaskerleri azleyledi. Buna sebep, Kanûnî'nin son devrinde konmuş olan *ıçki yasağının*, bilhassa üreticiler nezdinde büyük bir hoşnutsuzluk yaratması ve bunun kaldırılmasının istenmesiydi. Selîm Han'ın bu şikâyetleri haklı bulduğu, fakat kazaskerlerin buna yanaşmadığı, bu sebeple azledildikleri rivayet edilir. Bu sebepten birçokları sultanın aleyhinde bulunmuşlar, her halde bundan dolayı da adı *ıçkiciliğe* çıkarılmıştır. Bu azillerle ulema silsilesinde bir yürüme olmuş ve Rumeli kazaskerliğine İstanbul kadısı Kadızâde Ahmed Efendi, Anadolu kazaskerliğine de Bursa kadısı Muallimzâde Efendi tayin edilmişlerdir.

Padişah Edirne'ye geldiği zaman, Kanûnî'nin nâşının husûsî türbesine defnedildiği haberini almış ve burada İstanbul yakınında, Sokollu'ya âit, Halkalı Çiftliği'ne gelmiştir. Padişah ertesi gün İstanbul'a merasimle gireceğinden, geceyi burada geçirmiştir.